

Kommunala pensionärsrådet (KPR)

Datum	2022-11-24
Tid	Kl. 09.00 – 11.30
Plats	Kommunhuset, kommunstyrelsensalen
Justering av protokoll	Justerare är ordförande Niklas Säwén och Eva Wikman.

Närvarande

Eila Nilsson	Finska föreningen
Kjell Olofsson (<i>vice ordf.</i>)	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Aagoth Lögdahl	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Stefan Aronson	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Christer Tarberg	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Ann Norberg	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Berit Andersson	RPG, Riksförbundet Pensionärs Gemenskap
Eva Wikman	RPG, Riksförbundet Pensionärs Gemenskap
Maud Selinder	SKPF, Svenska kommunalpensionärs Riksförbund
Gudrun Engström	SPF, Sveriges pensionärsförbund
Niklas Säwén (<i>ordf.</i>)	(S) kommunstyrelsen
Caroline Grafström	kommunsekreterare

Inbjudna

Lilli-Ann Forsberg	anhörigkonsulent, anhörigcenter
Ann-Sofie Torstensson	anhörigstödare, anhörigcenter
Cecilia Moberg	enhetschef, vård- och omsorgsförvaltningen
Lotta Johansson	verksamhetschef, vård- och omsorgsförvaltningen
Ingela Lindqvist	verksamhetsutvecklare, kommunstyrelsekontoret

1 Mötets öppnande

Ordförande Niklas Säwén öppnar mötet och hälsar alla välkomna.

2 Val av justerare

Att jämte ordföranden justera protokollet väljs Eva Wikman.

3 Dagordning

Dagordningen godkänns med justeringen att två övriga frågor läggs till angående kost vid äldreboenden och biljettpriiser i kollektivtrafiken.

4 Föregående protokoll

Läggs med godkännande till handlingarna.

5 Vård- och omsorgsförvaltningen informerar

Anhörigkonsulent **Lilli-Ann Forsberg** berättar om kommunens anhörigstöd. Socialtjänstlagen säger att kommunerna ska erbjuda stöd för att underlätta för den som vårdar eller stödjer en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder. Kommunerna bestämmer själva innehållet och omfattningen av stödet. Som anhörig menas personer som vårdar eller stödjer närstående. Närstående kan vara en person i familjen, en partner, nära släkting, nära vän eller granne med psykisk eller fysisk funktionsnedsättning, långvarig psykisk eller fysisk sjukdom och personer med missbruks- eller beroendeproblem.

Ca 1,3 miljoner personer vårdar eller hjälper någon närstående regelbundet. Av dessa är ca 900 000 förvärvsarbetande. Många av dessa anhöriga går ner i arbetstid för att orka och hinna med och det kan leda till minskad inkomst och även påverka hälsan negativt. Var femte anhörig känner ofta eller alltid att det är psykiskt påfrestande att ge stöd till närstående. Samtidigt anser fyra av fem anhöriga att det känns bra att ge omsorg och att deras livskvalitet höjs då den närstående får god omsorg och vård.

Det är viktigt att det finns ett anhörigperspektiv inom vård- och omsorg. All personal som möter anhöriga, ska uppmärksamma och bemöta dem på ett bra och respektfullt sätt. Det handlar om att inkludera anhöriga och att man ser dem som viktiga samarbetspartners för att kunna ge den bästa omsorgen. Många anhöriga har funderingar över vad man kan bidra med och vad man får göra. Att vara öppen, accepterande och att undvika att döma och värdera är viktigt.

Begreppet ”stöd till anhörig” kan t.ex. innefatta ett respektfullt bemötande, information, råd, avlösning, hjälpmedel och hemtjänst. Syftet med stödet är att minska fysisk och psykisk belastning och få en förbättrad livssituation så att risken för att drabbas av ohälsa minskar. Stödet kan göra att man orkar fortsätta att vårda en anhörig.

Anhörigcenter och Demenscentrum riktar sig till anhöriga inom socialtjänstens alla områden samt till anhöriga utan tidigare kontakt med socialtjänsten. Anhörigkonsulenter erbjuder samtal, rådgivning, informations- och utbildningsträffar och organiserar anhöriggrupper. De ger även tips om andra instanser och lotsar vidare inom kommunen. Anhörigstödjare kan komma och ge den anhörige avlösning i hemmet några timmar. Man kan få kostnadsfri avlösning i max 12 timmar per månad och det behövs inget biståndsbeslut. Kontakten dokumenteras inte och personalen har tystnadsplikt.

Enhetschef **Cecilia Moberg** berättar vidare om anhörigavlösning. Det är tyvärr inte så många som vet om att det finns stöd att få. Möjlighet till avlösning i hemmet infördes 2007 och det har varit 2 anhörigavlösare fram till 2022 då antalet utökades till 4 avlösare. När man redan har flera olika insatser via hemtjänsten så blir det via hemtjänsten som man får avlösning.

Arbetsprocessen ser ut så att stödet bokas i förväg, oftast via telefon eller mejl av privatpersoner men även av hälsocentraler som kan initiera stödprocess. Sedan görs hembesök och efter det kan man boka tid för avlösning i hemmet. Det går även bra att göra aktiviteter utanför hemmet som t ex besök på bibliotek. Det finns även så kallad gruppavlösning. Då lämnar man sin närstående på en aktivitet och den anhörige kan få vara hemma själv. Anhörigstödjarna anordnar trivselträffar med anhöriga bl på Träffpunkten på Skönsmon. Många anhöriga har uttryckt att träffarna gör att de känner sig bekräftade och sedda. Den anhörige kan också behöva bolla frågor och det kan göras via stödsamtal och demenscentrum kan kopplas in vid behov. Anhörigstödjare har ett stort nätverk som bl a består av demenssköterskor, vårdpersonal, biståndshandläggare och anhörigkonsulenter.

Fråga ställs om gruppavlösning gäller de som bor på boende. Cecilia svarar att det är endast aktuellt om man bor hemma och har anhörigavlösning.

Verksamhetschef **Lotta Johansson** inleder med att kort beskriva skillnaden mellan särskilt boende, servicehus, växelvårdsplatser, korttidsvård och anhörigstödsplatser. I Sundsvall finns 20 olika särskilda boenden (SÄBO) som har 871 platser och 4 servicehus med 184 platser. 76 platser finns totalt på korttidsboenden, växelvård- och anhörigstödsplatser.

När det gäller anhörigstödsplatser så finns det ett beslut på att tillhandahålla 10 platser varav 6 platser för demenssjuka och 4 för övriga. Kommunen har aldrig kommit upp i 10 platser och det är då främst platser för demenssjuka som det handlar om. Det beror på att platserna behövs till stadigvarande boende. Sedan renoveringen av Solhaga startade finns bara 1 plats på Solgården och 4 platser för övriga på Rutsgården.

I november väntar 104 personer på plats på äldreboende varav 21 på servicehus, 52 på demensboende och 31 på övriga boenden. Väntetider handlar bland annat om att de sökande har olika behov samt även att vissa personer har speciella önskemål på boenden. Många personer hamnar på korttidsboenden i väntan på särskilt boenden och "blockerar" då dessa platser. Det är ett mindre antal personer som väntar på växelvård och det kan utformas på två sätt – att man är hemma tre veckor och på ett boende en vecka alternativt att man är två veckor hemma och två veckor på ett boende.

Kommunen rapporterar varje kvartal in antal beslut som ej verkställs inom 3 månader till IVO (Inspektionen för vård och omsorg). I oktober var det ett 50-tal personer som väntat längre än tre månader på boende inklusive växelvård.

Åtgärder för att minska väntetiderna: Det har gjorts satsningar för tillskapande av nya äldreboendeplatser. Utbyggnaden av två boenden gör att väntetiderna kan minska ytterligare. En insats man kan göra för att korta tiden för ny inflyttning genom hjälp med flyttstädning eller annat. De som kan bo kvar i ordinärt boende ska få den hjälp som behövs för att detta ska vara möjligt, men den sk. hemmaboendepincipen funkar inte för alla. Det är vanligt att par bor kvar hemma längre och ofta blir man vårdare till den närstående. Många upplever också en oro och rädsla om man bor ensam. Anhörigstödsplats erbjuds endast i perioder om 14 dagar och då kan denna inte nyttjas av någon annan, oavsett om de som har platsen använder alla dagar på boendet. Om antalet dagar minskades eller var valbara skulle det öppnas upp en möjlighet att erbjuda fler platser.

6 Valet 2022 - information från valkansliet

Verksamhetsutvecklare **Ingela Lindqvist** berättar att valdeltagande har minskat de senaste valen. Valdeltagande i riksdagsvalet var 84,2% och i Sundsvall 85,4%. Fram till 2022 hade valdeltagandet ökat i varje riksdagsval sedan 2002 men efter 2022 är nivån den lägsta sedan 2006. 65 000 personer röstade i Sundsvalls kommun 2022 och av dessa valde 31 383 att förtidsrösta som kan göras i 18 dagar före valdagen. Det fanns 13 olika filialer för förtidsröstning

I Sundsvalls kommun finns det 57 valdistrikt. Inför valet 2022 beslutade valnämnden att lägga till ytterligare 4 valdistrikt för att få jämnare antal röstberättigande per valdistrikt med ändrade gränser.

Regeringen har stärkt skyddet för valhemligheten och ökat möjligheterna för personröstning. Det har införts krav på skärmar runt valseedelställen. From 2019 ökade möjligheterna att personrösta. Det innebär att väljare också kan personrösta på blanka och partimarkerade valseدلar. Det underlättar för till exempel väljare som vill personrösta utanför sin egen valkrets.

Man kan rösta med bud bland annat av följande anledningar: sjukdom, ålder eller funktionsnedsättning. Budet ska ha fyllt 18 år. Om man inte känner någon som kan vara bud kan man använda sig av en ambulerande röstmottagare. Drygt 90 väljare använde sig av ambulerande bud 2022. Det finns olika stöd för väljare vid röstning: läsapparater, ”Hand på penna”, tolk, valskjuts på valdagen, sittvalsskärm mm.

Ingela går igenom de olika möjligheterna att rösta inom vård och omsorg. För de som bor på vård- och omsorgboenden finns det fyra alternativa lösningar:

1. Vallokal finns på boenden på valdagen eller man besöker förtidsröstningsställe i närområdet.
2. Personal eller anhöriga agerar som bud och hjälper de som vill rösta.
3. Om få på boendet vill rösta kan man använda sig av ambulerande bud.
4. Den som önskar valskjuts på valdagen kan beställa detta.

Om det är många som vill rösta på ett boende åker röstmottagare ut dit och det blir som en vallokal. Det har efter valet framkommit synpunkter på att det inte fungerat bra med röstningen på en del äldreboenden. Valkansliet har haft dialog med verksamheten på boendena om hur röstning skulle kunna genomföras men det kom tyvärr sena beslut i år på grund av kvarvarande pandemirestriktioner vid planeringen. Ingela berättar att information skickats ut till äldreboendena men att denna inte verkar ha nått fram till personal och anhöriga på flertalet boenden. Hon tar gärna emot tips från rådet på hur man kan kommunicera via andra kanaler inför nästa val.

Ordförande Niklas lämnar inspel till valkansliet om att inför nästa val förankra eventuella förändringar med partier och pensionärsorganisationer. Valnämnden och dess kansli är välkomna tillbaka till pensionärsrådet inför nästa val.

Ingela berättar att valnämnden kommer ha ett uppföljningsseminarium i december då man utvärderar valet och bl a följer upp enkätsvar kopplat till valarbetet. Det är en pågående process och det är viktigt att diskutera de saker som kan förbättras. Slutligen påminner Ingela om att det är val till Europaparlamentet 2024.

7 TUFF Kvissleby (Fallförebyggande projekt)

Enhetschef **Cecilia Moberg** informerar om ett fallförebyggande projekt som bedrivits i Kvissleby. Man har inte fullt ut TUFF-konceptet som MRF har genomfört i Timrå utan det har varit ett eget upplägg utifrån forskning om hur man arbetar med fallprevention. Två personal från Träffpunkten samt sjukgymnast har varit involverade i projektet som riktar sig till pigga, rörliga pensionärer 65-70 år. Det har genomförts 6 träffar med 12 deltagande. Inbjudan skickades ut via hälsocentralerna och andra organisationer som bl a PRO och det har varit kö till platserna.

Under träffarna gjorde man balansövningar och biståndshandläggare, räddningstjänsten och dietist medverkade. Det har även varit träffar i Stöde då man bl a besökte ett lokalt gym. Flera av dem som var med då bokade sedan träningspass och några av dem har fortsatt att träna på gym. Deltagarna i projektet fick uppdrag att göra olika övningar hemma och det märktes en stor skillnad i rörlighet för dem som hade tränat regelbundet. Det gjordes återkommande tester under träffarna som gick ut på att resa sig upp från stol utan hjälp med armar. Det blev stora förbättringar efter sex gånger. Deltagarna fick även svara på några enkla frågor om hur de upplevde sin hälsa.

Positiva effekter av det fallförebyggande projektet är bättre balans och upplevd hälsa hos deltagarna. Planen är att fortsätta med projektet och aktiviteterna nästa år när man har hittat en lämplig lokal.

Fråga ställs om det även borde göras rörelseövningar på äldreboenden. Cecilia svarar att det vore jättebra och det är viktigt att engagemanget finns hos personalen att arbeta med fallprevention och att man ser vinsterna i längden.

8 Utvärdering KPR

Då det är mandatperiodens sista sammanträde gör ledamöterna en utvärdering av rådets arbete och sammanträden under den gångna fyraårsperioden. Rådet delar upp sig i tre mindre grupper och diskuterar nedanstående frågor:

- Hur har det fungerat med information och handlingar inför sammanträden?
- Har mötena innehållit rätt ämnen och politiska frågor?
- Är det några teman/sakfrågor som ni saknat på dagordningen?
- Vad har ni för medskick och önskemål till KPR nästa mandatperiod?

Efter återsamling redogör grupperna kortfattat vad som diskuterats i respektive grupp.

Ledamöterna känner i överlag att informationen inför sammanträdena har varit bra men att det ibland kan komma handlingar aningen sent. Även bemötandet från politiker och tjänstepersoner har varit positivt. Flera uttrycker att man har saknat studiebesöken på äldreboenden. Tyvärr kom pandemin emellan. Ordförande Niklas föreslår att rådet i framtiden även kan besöka andra verksamheter, t ex trygghetsboendet på Norra Kajen. Flera nämner att det är viktigt att ha förmöten med pensionärsrepresentanterna för att diskutera frågor inför kommande sammanträden. Förslag på framtida ämnen på sammanträdena är kollektivtrafik och stadsutveckling.

Ordförande Niklas och Kjell Olofsson har gjort en sammanställning av pensionärsrådets arbete under mandatperioden 2019-2022. Om rådet vill lämna synpunkter och kompletteringar på denna kan man göra det senast onsdag 30 november. Sammanställningen kommer sedan skickas för kännedom till kommunstyrelsen, kommunfullmäktige och vård- och omsorgsnämnden.

9 Sammanträdesdagar KPR 2023

Ett förslag på sammanträdesdagar för 2023 har skickats ut innan sammanträdet.

Pensionärsrådet beslutar om följande sammanträdesdagar 2023:

<i>Datum</i>	<i>Tid</i>	<i>Plats</i>	
torsdag 16 februari	09.00-12.00	Kommunstyrelsesalen	
torsdag 25 maj	09.00-12.00	Kommunstyrelsesalen	
torsdag 21 september	09.00-12.00	Fullmäktigesalen	Stormöte
torsdag 23 november	09.00-12.00	Kommunstyrelsesalen	

10 Övriga frågor

Kost på äldreboenden

En ledamot tar upp fråga om kost för äldre och varför det är sådan stor skillnad på maten vid olika äldreboenden. På Skottsundsbacken där man lagar maten själva har det varit 10 vegetariska måltider per månad i jämförelse med 1 eller 2 vid andra boenden. Enligt forskning ska äldre personer ha hög proteinhalt i kosten och en sådan stor andel vegetarisk kost ligger inte i linje med rekommendationerna. Med anledning av detta kommer det nu genomföras en utbildning om just kosthållning för äldre bland måltidspersonal.

Ordförande Niklas berättar att det tyvärr har varit svårt att rekrytera dietister till kommunen. Han föreslår att rådet bjuder in Sundsvall mat & måltider till ett kommande sammanträde.

Biljettpriser - kollektivtrafik

Ordförande Niklas svarar på fråga om prisjusteringarna inom kollektivtrafiken som träder i kraft 2023. Priset för samtliga produkter höjs från årsskiftet och höjningen är indexerat utifrån kostnadsökningar i samhället. Hade kollektivtrafikmyndighetens direktion gått på det index man gjort tidigare år hade det inneburit en höjning på ca 14%. Men kollektivtrafikmyndigheten valde att justera priserna med en lägre procentsats, 5%.

Nästa KPR-sammanträde:

Datum: 16 februari 2023

Tid: 09.00

Plats: Kommunhuset, kommunstyrelsensalen

Justeras:

Niklas Säwén (S)
Ordförande

Eva Wikman
Justerare

Caroline Grafström
Sekreterare